

DĚLOSTŘELECKÉ ROZHLEDY

Redaktor: Podplukovník gšt. Josef Churavý.

Brigádní generál Jiří Mackevič:

Taktika a polní služba dělostřelectva SSSR.*)

I. Zásady činnosti dělostřelectva.

Rozdělení dělostřelectva musí odpovídat rozdělení pěchoty v 1. sledu, aby byla zajištěna její stálá a účinná podpora a spolupráce s ní.

Soustředění palby co největšího počtu děl v rozhodujícím okamžiku boje a v rozhodujícím směru.

Překvapení nepřítele, zajištěné skrytým postupem a umístěním dělostřelectva v terénu, přesností přípravy prvků, rychlostí zahájení palby, soustředěním a manévrem palby.

Kombinování bočné, šikmé a čelní palby, aby se dosáhlo „obchvatu“ palbou.

Použití dělostřelectva, závislé vždy na způsobu boje a na okamžité situaci, musí se jí takticky a pružně přizpůsobit; nesmí být proto šablonovité.

Úkoly dělostřelectva.

- a) Ničení a neutralisace živé síly nepřítele, velitelství a orgánů zásobovacích.
- b) Ničení palebných prostředků pěchoty nepřítele.
- c) Boj s nepřátelským dělostřelectvem.
- d) Ničení překážek a krytů.
- e) Palebný doprovod a přehrada.
- f) Boj s nepřátelským letectvem.
- g) Boj s nepřátelskými obrněnými jednotkami.

Neutralisace (morální a materiální) vojsk nepřítele je nejdůležitějším úkolem dělostřelectva v boji. Ničení jest jedním z prostředků, používaných k rozrušení nepřátelské sestavy.

Zásady činnosti velitele. Dělostřeleční velitelé musí být takticky a technicky dobře připraveni. Musí ovládat způsob použití jednotlivých zbraní, prakticky znát způsoby použití dělostřelectva v různých situacích, být přesní, rozhodní a připravení, vzít na sebe odpovědnost.

Velitelé vyšších jednotek (armádních skupin, divisí atd.) dávají dělostřelectvu úkoly se zřetelem na výkonnost jeho ráží a na jeho počet. Dělostřeleční velitelé přidělují úkoly podřízeným jednotkám, přizpůsobují je přesně plánu boje a snaží se všemi prostředky zajistit jejich spolupráci s podporovanými jednotkami tak, aby těmto jednotkám zajistili provedení úkolů s nejmenšími co možná ztrátami a v nejkratší době.

Dělostřelecký velitel musí být vždycky včas obeznámen s rozhodnutím velitele vyšší jednotky, aby mu podle bojové situace mohl předložit své

*) Stručný výtah z předpisů pro dělostřelectvo SSSR. má seznámit čtenáře s hlavními zásadami činnosti ruského dělostřelectva zejména v těch věcech, v nichž se liší od našich zásad.

návrhy o použití dělostřelectva. Vyšší velitel přihlédne při svém rozhodnutí k návrhu velitele dělostřelectva.

Je záhodno provádět co nejvíce soustředění, poněvadž rozdělení celého dělostřelectva na jednotlivé cíle vede při malém počtu děl k roztržení dělostřeleckého úsilí a jeho výsledek dává jen slabý účinek.

Složitost a často i nejasnost moderního boje vyžaduje, aby každý dělostřelecký velitel byl povinen projevovat iniciativu a zasáhl i v prospěch sousedních jednotek, vyžaduje-li toho situace, aby byl splněn společný úkol.

II. Organizace dělostřelectva.

Základní střelecká jednotka je baterie o 3 dělech, taktická jednotka oddíl o 3 bateriích (někdy různých ráží). Taktická a správní jednotka je pluk.

1. Dělostřelectvo vyšších jednotek má kanony ráže 76, 107 a 120 mm a houfnice 122 a 152 mm.

Toto dělostřelectvo je takticky velmi pohyblivé.

2. Dělostřelectvo zvláštního určení (AON.) má kanony a houfnice lehké, těžké (ráže 155 mm a větší, dalekonosné), protiletadlové a zákopové. Toto dělostřelectvo je k dispozici HVOA., které je rozděluje na určité úseky fronty podle potřeby.

Dělostřelectvo vyšších jednotek se dělí:

1. na plukovní dělostřelectvo. Každý pěší pluk má 2 baterie po 3 lehkých kanonech 76 mm vz. 1927 a dále pro každý prapor 2 děla 37 mm doprovodná (praporní dělostřelectvo). Může ho být použito nejen v bateriích, ale i po jednotlivých dělech;

2. na dělostřelectvo divisií. Hlavní úkol — podpora pěchoty (jezdeckva); může ho být použito i k činnosti protibaterijní.

Pěší divise má pluk lehkého dělostřelectva o 3 smíšených oddílech: dva oddíly po 2 bateriích po 3 kanonech 76 mm a 1 baterii houfnic 122 mm, jeden oddíl o 2 bat. kanonů a 2 bat. houfnic. Celkem 30 děl.

Jezdecká divise má podobný pluk lehkého dělostřelectva o 2 smíšených oddílech. Celkem 18 děl.

Samostatná jezdecká brigáda má 1 oddíl jezdeckého dělostřelectva (9 kanonů);

3. na dělostřelectvo armádního sboru. Hlavní úkol — činnost protibaterijní, palby daleké, rušení nepřátelského týlu a ničení všech cílů, které nemůže zdolat lehké dělostřelectvo.

Armádní sbor má pluk hrubého dělostřelectva o 3 oddílech houfnic 152 mm a kanonů 106 mm. Některé baterie jsou motorisovány. Pluk není dosud úplně vybudován. Jezdecký sbor má 2 oddíly hrubého dělostřelectva.

Dělostřelectvo zvláštního určení (AON.) se dělí na 4 druhy:

1. LAON (lehké dělostřelectvo zvláštního určení),
2. TAON (těžké dělostřelectvo zvláštního určení),
3. ZAON (protiletadlové neboli zenitní dělostřelectvo),
4. TRAON (zákopové dělostřelectvo zvláštního určení).

K 1. LAON má děla typu dělostřelectva divisního a je určeno k doplňování ztrát děl vyšších jednotek i k zesílení dělostřelectva vyšších jednotek v důležitých úsecích.

K 2. TAON se dělí na skupinu:

a) polní a b) posíční.

K a) Polní skupina se skládá:

aa) z děl typu sborového dělostřelectva;

bb) z děl typu amerického. Má děla ráže 152 mm, děla typu Schneider (152 mm), děla 122 mm pro dalekou střelbu, houfnice 280 mm Schneider a houfnice 203 mm Wickers.

K b) Posíční skupina má tato děla: kanon 250 mm, těžký kanon 152 mm Kané, moždíř 305 mm Wickers. Baterie jsou jen o 2 dělech.

K 3. ZAON rychlopalná, motorisovaná děla proti letadlům ráže 76 mm a ráže 40 mm.

K 4. TrAON má:

aa) lehká děla různé ráže — rychlopalná, může tvořit součást plukovního i praporečného dělostřelectva (doprovodné a proti tankům),

bb) zákopová děla — speciální model, výhradně pro válku posíční.

Podřízenost dělostřelectva. Dělostřelectvo je podřízeno tomu veliteli, jemuž je přiděleno. Každý dělostřelecký velitel může být podřízen jen jednomu veliteli, a to buď společnému veliteli vojsk anebo dělostřeleckému veliteli. Dvojitá podřízenost ztěžuje značně řízení palby. Podřízenost musí být ve spojitosti s bojovým úkolem.

Určení úkolů dělostřelectva. Při stanovení úkolů je třeba říci:

1. co žádáme a proč,

2. kde, kdy a pro koho je nutná podpora pěchoty.

Dělostřelecký velitel stanoví podle rozkazů, které dostal, v terénu úkoly podřízeným jednotkám.

Dělostřelecké skupiny. Organizace skupin musí odpovídat úkolům, daným bojovým jednotkám, a jeho dělostřelectvu.

Pro podporu pěchoty tvoří divisní dělostřelectvo (i zesílené) skupiny podpory pěchoty (PP.).

K činnosti protibaterijní, k palbám dalekým, rušivým atd. jest určeno dělostřelectvo armádního sboru nebo divisní dělostřelectvo daleké činnosti (DD.).

Organizace skupin musí zajistit:

1. zachování organických svazků s pěchotou,

2. sjednocené řízení dělostřelectva v jedné ruce. Činnost dělostřelectva, organizovaného ve skupiny, je velmi výhodná v terénu, vyhovujícím pozorování při rozmístění baterií na frontě v šířce až 8 km, při čemž současně soustředění palby všech takto umístěných baterií je možné v šířce do 2 km;

3. co nejmenší pravděpodobnost přeskupení a podřizování během boje jiným velitelům. Bude-li však nutno provést změny utvoření skupin, dosáhnout toho co nejjednodušším provedením;

4. zachování organických svazků. Výjimky jsou možné při určení jednotlivých baterií pro zvláštní úkoly, na př. přidělení předvojům dalekosé baterie armádního sboru nebo zesílení pěšího pluku houfnicovou baterií divise.

Přeskupení se provádí jen na rozkaz velitele vyšší jednotky nebo samostatné bojové skupiny (ze všech druhů vojsk).

Počet skupin PP. závisí na plánu činnosti dělostřelectva, který má za účel stanovit soustředění palby v nejdůležitějším směru, na újmu použití dělostřeleckých prostředků ve směrech podružných.

Každá normální skupina PP. je organisována pro podporu jednoho pěšího pluku. Žádosti velitele pěšího pluku musí vyhovět i tenkrát, i když mu není podřízena.

Baterie a oddíly dostávají úkoly od příslušných pěchotních jednotek (praporů a rot) skrze velitele, s kterým jsou spojeny. Žádostem musí vyhovět.

Normálně veškeré skupiny PP. jsou podřízeny veliteli dělostřelectva divise.

Má-li však pěší pluk vykonat složitý manévř nebo má-li akce pluku být provedena ve velmi členitém, nesnadném terénu nebo když spád boje je rychlejší, než bylo předpokládáno, podřizuje se skupina veliteli pěšího pluku.

Centralisace vedení je výhodná se stanoviska současného soustředění většího počtu dělostřeleckých prostředků. Může však být provedena jen tenkrát, když odnětí, třeba i dočasné, dělostřeleckých prostředků a soustředění jich na jeden úsek neuškodí ostatním složkám pěchoty, které jsou právě také v boji.

Plukovní dělostřelectvo (PA.) je vždy podřízeno veliteli pěšího pluku; jen výjimečně může být pěšímu pluku odebráno a zařazeno do skupiny PP.

Tato výjimka je přípustná:

1. jde-li o organisaci palebné přehrady v obraně,
2. jde-li o zesílení dělostřelectva při dělostřelecké přípravě na organisované postavení,
3. je-li pluk v divisní záloze.

V posledním případě bude použito plukovních baterií ve směru předpokládaného zasazení divisní zálohy.

Skupiny daleké činnosti DD. jsou normálně organisovány z baterií nebo oddílů armádního sboru.

Není-li možno použít skupiny DD., centralisované v prospěch vyšších jednotek armádního sboru, najednou (terén, jeho šířka), bude skupina DD. decentralisována a rozdělena jednotlivým vyšším jednotkám s většinou materiálu v prospěch divisí, majících důležitější úsilí. V tomto případě oddíly (resp. baterie) armádního sboru budou podřízeny veliteli dělostřelectva divise, který sám sestaví skupinu DD., a může ji zesílit i dělostřelectvem divise.

Manévř palbou dělostřelectva na široké frontě v prospěch pěchoty je přípustný, je-li zajištěno spojení s tou vyšší jednotkou, kterou má podporovat, poněvadž jinak je možné, že vlastní pěchota může být zasažena vlastním dělostřelectvem.

Posilové dělostřelectvo se přiděluje z hlavní zálohy k zesílení divisního nebo sborového dělostřelectva.

Vzájemná podpora. Dosti často bývá účelné dočasné přidělení úkolu palby protibaterijní a na vzdálenější cíle bateriím skupiny PP. i na-

opak jednotlivých baterií ze skupiny DD. k podpoře pěchoty (na př. 152 mm houf.), k ničení pevných cílů. Ovšem tato vzájemná podpora musí být organisována na podkladě organisovaného pozorování a spojení.

Úkoly dělostřeleckých velitelů (jen v případech odlišných od předpisu D-VIII-1).

Velitel dělostřelectva divise je zároveň velitelem dělostřeleckého pluku divise a stálým pomocníkem velitele divise. Jest odpověden za rozvrh činnosti dělostřelectva a za racionální organisaci spolupráce s pěchotou. Velitel dělostřelectva divise se zúčastní vypracování operačního plánu a výpočtů příslušného množství střeliva. Musí být stále informován o situaci a úkolech stanovených divisi.

Za pochodu je u velitele divise. Dává pokyny podřízeným k provedení průzkumu ve směrech pravděpodobného použití dělostřelectva.

Při předvídání boje hlásí velitel dělostřelectva veliteli divise své návrhy stran rozdělení dělostřelectva a jeho použití, vydává předběžné rozkazy pro organisaci průzkumu a spojení. Zajišťuje spojení s velitelem dělostřelectva armádního sboru a s veliteli dělostřelectva sousedních divisí. Kontroluje spojení dělostřelectva s pěchotou a dává dispoice stran zásobování střelivem.

Za boje je na pozorovatelně s velitelem divise, nebo je-li umístěn zvláště, zajišťuje s ním co nejdokonalejší spojení. Pozoruje vedení boje, dává podřízeným velitelům rozkazy a zpravuje o nich velitele divise. Je-li část dělostřelectva podřízena pěchotě, dává rozkazy těmto jednotkám jen po schválení velitelem divise. Provádí zásobování střelivem.

Velitel skupiny provádí před bojem osobně průzkum s podřízenými veliteli oddílů. Dává jim úkoly, určuje prostory pro palebná postavení, zajišťuje spojení s pěchotou. Provádí zásobování střelivem.

Za boje osobně a pomocí patračů vede stále průzkum bojiště, pozoruje činnost vlastních i nepřátelských vojsk, sleduje práci podřízených oddílů, kontroluje spojení s pěchotou a s podřízenými veliteli, řídí takticky palbu dělostřelectva.

Je-li během boje nutno provést pohyby materiálu, plánem nepředvídané, nebo pozměnit podřízenost jednotlivých oddílů a je-li přerušeno spojení s velitelem dělostřelectva divise, dává příslušné rozkazy z vlastního popudu.

Totéž má za úkol velitel oddílu vzhledem k svým bateriím.

Za pochodu udržuje spojení s veliteli baterií, s bojovým trénem a s velitelem pěchoty, kterou má podporovat. Svými orgány stále provádí průzkum nepřítele a o výsledcích informuje představeného velitele i podřízené velitele baterií.

Za bitvy osobně a pomocí patračů vede neustále průzkum bojiště. Udržuje spojení s bateriemi a s velitelem pěchoty, kterou podporuje. Získává zprávy, řídí palbu oddílu, určuje bateriím palebné úkoly. Pomocí patračů provádí průzkum cest a nových palebných postavení a disponuje jejich přesunem.

Obdobně činí velitel baterie vzhledem k své baterii. Disponuje stálou pátrací hlídkou, organisuje průzkum a pozorování nepřátelského letectva.

Za pochodu udržuje spojení s velitelem oddílu, není-li společně s ním, vede baterii co možná skrytě a provádí pozorování, není-li prostor zaplynován.

Za boje zaujme palebné postavení, provádí osobně i pomocí patračů průzkum bojiště, udržuje spojení s pěchotou. Organisuje průzkum cest k novým palebným postavením, organisuje pozorování za účelem bezpečnosti baterie a organisuje její obranu.

Dělostřelecký průzkum se provádí k získávání zpráv nutných k účelnému použití dělostřelectva.

Za pochodu organisuje starší dělostřelecký velitel průzkum podřízených dělostřeleckých jednotek, určuje každé příslušný úsek vzhledem na rozvrh činnosti dělostřelectva a provádí průzkum cest.

Rozvrh činnosti dělostřelectva je výsledkem souhrnu zpráv všech složek průzkumu. Proto dělostřelecký průzkum jest organisován podle společného plánu a pokynů, spojených s předpokládaným operačním plánem a podle seskupení sil a prostředků.

Dělostřelečtí velitelé provádějí s počátku průzkum se společnými veliteli vojsk a s veliteli pěchoty a dále podle jejich rozhodnutí provádějí studium situace.

Takovým způsobem

1. z osobního průzkumu velitelů dělostřelectva současně se společným velitelem vojsk a s pěšími veliteli,
2. z osobního průzkumu dělostřeleckých velitelů,
3. z průzkumu speciálních orgánů dělostřelectva,
4. ze společného vojenského průzkumu

se skládá souhrn prvků nutných k práci dělostřelectva.

Pozorování bojiště a pozorování činnosti vlastních baterií vede k závěru nejlepšího použití přítomných dělostřeleckých prostředků.

Průzkum je vždycky nutný. Situace má vliv jen na jeho organisaci vzhledem na čas, potřebný k jeho provedení.

Nutnost rychlého použití dělostřelectva nutí někdy dělostřelecký průzkum omezit se jen na zjištění pozorovatelů a palebných postavení. To však nezbavuje velitele dalšího provádění podrobného průzkumu v době pozdější.

Spojení. Zásady spojení a prostředky jsou shodné s naší armádou.

Průzkumné a spojovací orgány se dělí na pozemní a vzdušné.

Pozemní: čtyři pro řízení, topografické oddíly, meteorologické stanice, zvukoměrné a světloměrné baterie.

Vzdušné: letadla a balony.

Baterie zvukoměrné a světloměrné zjišťují postavení nepřátelských baterií podle zvuku a záblesků.

Meteorologická stanice a topografické oddíly jsou u každého velitelství dělostřeleckého pluku.

Čtyři pro řízení jsou u každého oddílu a baterie.

Četa se skládá z tří družstev, a to:

- a) z družstva průzkumného: velitel a 8 jízdních patračů,
- b) ze spojovacího družstva: velitel (mladší důstojník na koni) a 8—15 telefonistů pěších. K převážení telefonního materiálu má každé spojovací družstvo 2 telefonní káry (dvouspřežní),
- c) družstvo styčné se skládá z velitele na koni (důstojník) a z 5 telefonistů pěších.

Z toho vidíme, že počet orgánů k provádění průzkumu a spojení je v celku značně větší než u dělostřelectva naší armády. To umožňuje důkladnější zajištění spojení dělostřelectva s pěchotou a snadnější provedení průzkumu, protože každé velitelství oddílu a baterie může disponovat svými prostředky jen v svůj prospěch. Družstva patračů musí být schopna provádět různé druhy spojení. Spojení s pěchotou v rámci jednoho oddílu je zajištěno čtyřikrát.

Dělostřelecký štáb.

Při každém velitelství dělostřelectva divise a armádního sboru, jakož i při armádě je dělostřelecký štáb jako pomocný aparát velitele. Skládá se z operačního a zpravodajského oddělení. Náčelníku štábu je podřízen spojovací personál.

Operační oddělení shromažďuje zprávy o bitevní situaci vlastního dělostřelectva, sousedů i pěchoty. Shromažďuje zprávy o nepříteli. Provádí studium situace, připravuje plán činnosti dělostřelectva a plán zásobování střelivem. Připravuje rozkazy, návrhy. Vede kroniku. Zasílá hlášení vyšším velitelstvím a rozesílá rozkazy podřízeným velitelstvím.

Zpravodajské oddělení získává zprávy o nepříteli a o terénu mimo jiné také z fotografií pozemních a leteckých. Po zpracování výsledku průzkumu zaznamenává zprávy na schemata a mapy. O nepříteli zaznamenává hlavně palebná postavení, velitelství, zbraně a zákopy pěchoty atd. Schemata mapy rozděluje podřízeným jednotkám a předkládá vyššímu velitelství.

Centralisace velení dělostřelectva vyžaduje přesného rozdělení úkolů a zajištění spolupráce s pěchotou (jezdectvem). Je-li dosti času, musí být vypracován podrobný plán, nejlépe ve formě tabulky a náčrtu.

III. Palba dělostřelectva.

Podle mého názoru se shoduje ruský předpis celkem s D-VIII-1. Pro zajímavost uvádím:

1. Bočná palba se pokládá za nejúčinnější při použití na cíle rozložené do šířky podél vlastních zákopů. Organizace této palby žádá však přesně promyšlený plán spojení a pozorování. Nejlepšího spojení s pěchotou se však dosahuje při umístění baterií v jejím pásmu činnosti, a proto bočná palba nemůže být dosti často uskutečněna.

Princip použití dělostřelectva.

Dělová palba žádá:

- a) nejlepší přípravu, pokud to čas připouští, a správné řízení;
- b) využití všech možných prostředků k zajištění nejúčinnější palby v souvislosti s taktickou situací;
- c) tyto prostředky jsou:
 1. nejlepší spojení s pěchotou;
 2. stálé pozorování nepřitele, získávání zpráv od pěchoty a sousedů;
 3. nejdokonalejší příprava prvků střelby, zajišťujících překvapení, pokud to čas dovoluje;
 4. soustředění větších mas dělostřelectva v náležitou dobu a na rozhodujícím místě;
 5. hloubka umístění dělostřelectva, zajišťující stálou palbu při různých situacích.

Při volbě cílů je třeba vzít za základ jeho taktickou důležitost a ne technickou výhodu střelby.

Kadence různých ráží je přibližně tatáž jako u našeho dělostřelectva.

Při výpočtu maximální spotřeby střeliva N při střelbě delší než hodinu se používá tohoto vzorce, platícího pro 1 dělo, střelující h hodin:

pro 76 mm kanon: $N = 30 (h + 1)$,

pro 107 mm kanon: $N = 20 (h + 1)$,

pro 122 mm houfnici: $N = 10 (h + 1)$,

pro 152 mm houfnici: $N = 8 (h + 1)$.

(Přistě dále.)

Kapitán děl. Bohumil K u b a:

Oboustranné pozorování protínáním vpřed ve světle úspory střeliva.

Šetření střelivem je zdůrazňováno našimi předpisy a začíná se mu věnovat pozornost při všech příležitostech. Tato nutnost vede jednak k opatrnému a dobře uváženému výběru cílů, jednak k úspornému zastřílení a k účinné střelbě na cíl, o nichž chci v tomto článku pojednat. K těmto druhým úsporám vede mnoho cest: Možno zde mluvit o výcviku ve střelbě, který jistě bude hlavním činitelem v úspoře střeliva, dále o koordinaci střelby v oddílu; také otázka relativního srovnání baterie a otázka užití náplně a střeliva mají zde svůj význam. Bohatý souřadnicový materiál a s ním souvisící přenosy a úplná příprava náleží sem rovněž. Námětů je prostě veliké množství; vybral jsem z nich jeden. Je to zastřílení při oboustranném pozorování protínáním vpřed.

Otázka spotřeby střeliva při zastřílení mne vždy zajímala, a proto jsem si dělal statistiku. Jako nestranný pozorovatel jsem měl vždy možnost nahlédnout dobře, jak byla provedena příprava střelby. Při pořizování statistiky spotřeby střeliva na zastřílení v pohybném boji jsem eliminoval případy zastřílení při tak zvaných bitevních střelbách, neboť bitevní střelby se konají za neobyčejně příznivých podmínek. Provádějí se ke konci ostré střelby, kdy střelující již dopodrobna znají terén na střelnici a znají relativní vzdálenosti cílů. Z bezpečnostních a reprezentačních důvodů je obyčejně každá bitevní střelba předem dokonale připravena a podmínky jsou ulehčeny, a proto také spotřeba na zastřílení není nikdy taková, jaká bude ve skutečnosti v úplně neznámém terénu. Podle oné statistiky se jeví průměrná spotřeba na zrychlené zastřílení (do hrubého dostřelu) jednoho mělkého cíle (kulomet, dělo, zákop, pozorovatelna, menší skupinka pěchoty, obrněný vůz a p.) v pohybném boji, kdy je k dispozici jenom speciální mapa, asi 10—12 granátů nebo 12—16 g-šrapnelů při pozorování osněm, o něco více pak při pozorování jednostranném. Jsou-li podmínky jednostranného pozorování méně příznivé (větší pozorovací úhel a rozptyl), je spotřeba na zastřílení ještě větší. Bude-li možno provádět úplnou přípravu, přenosy, koordinaci a p., bude i spotřeba na zastřílení menší. V průměru se blíží spotřebě, udávané předpisem pro účinnou střelbu na malý cíl, jako je na př. kulomet.

Uvedená úvaha nutí nás k opatrné kalkulaci. V pohybovém boji, kdy baterie bude mít širší pásmo působnosti a bude častěji měnit své palebné